INTERTEXTUALITY IN CLEANSING TEMPLE SEQUENCE (JOHN 2, 13-22)

Ilie Melniciuc-Puică

Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: In the first section of the John's Gospel is presented the episode of the Temple's cleansing. Through linguistically language the author shows a different connotation, apart from the historical one presented in the Synoptic Gospels. Two quotes from the Old Testament (Zech. 14.20-21 and Psalms 68,11 LXX) reveals the literal sense expressed by Jesus Christ, as the mystical meaning to the episode given by the Johannine community. Surrounded on the „house" noun, the variation of verbs in the present tense to the future tense shows the process of the directed re-writing, wanted by the biblical writer.

Keywords: Intertextuality, Jesus, re-write, John's Gospel, house

După săvârşirea minunii din Cana Galilei Iisus s-a coborât în Capernaum, unde nu a stat mult şi s-a urcat la Ierusalim, fiind aproape Paştele iudeilor. Cu acest prilej, alungă din curţile templului pe cei ce vindeau animale pentru jertfă şi pe schimbătorii de bani, de la care pelerinii puteau procura monede fără reprezentarea chipului uman, turnate în Tyr, singurele acceptate pentru visteria templului.

Prin acest act Iisus împlinea profeţia din Zah. 14,21: „nu va mai fi nici un neguţător, în ziua aceea în templul Domnului Savaot." [1]

Evangheliile sinoptice relatează şi ele scena curăţirii templului (Mt. 21,12-17; Mc. 11,15-18; Lc. 19, 45-46), numai că aceast eveniment este pus în relaţie cu sfârşitul activităţii Mântuitorului. Referitor la acestă aparentă antilogie părerile exegeţilor sunt împărţite. Astfel unii consideră că această scenă ar fi avut loc de două ori în timpul activităţii Mântuitorului. Sfântul Ioan Gură de Aur motivează de ce Sfântul Ioan Teologul spune că templul este „Casă de negustorie" iar Sfântul Marcu spune că templul a devenit „peşteră de tâlhari" prin

[1] Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, Sfânta Evanghelie de la Ioan. Introducere şi comentariu, Vol. I, Ed. Teofania, Sibiu, 2003, p. 70.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

cuvintele: „Pentru aceea vorbind atunci mai dur zice: De ce faceţi casa Tatălui Meu peşteră? Ceea ce n-o face în această primă alungare, în care mustrarea lui este mai moderată ceea ce explică că a reluat-o".[2] Iar părintele Dumitru Stăniloae, o vede ca o modalitate graduală a lui Iisus Hristos în a-şi descoperă dumnezeirea Sa: „La prima alungare a acestora le-a spus „Nu faceţi casa Tatălui Meu casă de negustorie!" (In. 2,16). Era o afirmare a calităţii Sale de Fiu a lui Dumnezeu. Această calitate o afirmă şi mai clar la o a doua izgonire a vânzătorilor din templu, când se declară pe Sine direct Dumnezeu, deci egal cu Tatăl, spunând: „ Şi casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi o faceţi peşteră de tâlhari" (Mt. 21, 12-13; Lc. 19, 45-46). Iisus aplică prin aceste cuvinte o expresie combinată din Is.56,7 şi Ier. 7,1. Evanghelistul Marcu redă mai complet proorocia lui Iisus care face referire la Sine, luând-o din Isaia, care vedea în templul mozaic, preînchipuite locaşurile de închinare ale tuturor popoarelor („Şi-i învăţa şi le spunea: Nu este, oare, scris: *casa Mea casă de rugăciune se va chema pentru toate neamurile?* Voi însă aţi făcut din ea peşteră de tâlhari" (Mc. 11,17).[3]

Cu toate acestea, părerilor celor mai mulţi exegeţi afirmă că:

- acest eveniment a avut loc numai o singură dată, nu de două ori (la începutul şi la sfârşitul activităţii Mântuitorului);
- a avut loc în ultima săptămână a vieţii lui Iisus;
- Evanghelistul Ioan nu a avut intenţia de a corecta timpul producerii acestui eveniment, dar l-a inserat la începutul propovăduirii lui Iisus ca să evidenţieze importanţa sa în înţelegerea desfăşurării propovăduirii Sale.[4]

Succesiunea evenimentelor este comandată la Sfântul Ioan nu de raţiuni cronologice, ci de raţiuni teologice. Călăuzit de Duhul Sfânt, Sfântul Ioan poate plasa curăţirea templului la începutul Evangheliei sale, urmând ceea ce se putea numi „o cronologie teologică"[5]. Perspectiva teologică este sugerată în primul rând de profeţia din Maleahi 3,1.3. Lecturată în întregime, descoperim cuvintele: „"Iată, Eu trimit pe îngerul Meu şi va găti calea înaintea feţei

[2] Sfântul Ioan Gură de Aur, Comentar la Evanghelia de la Ioan, Pelerinul Român, Oradea, 1997, p 110.
[3] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Chipul Evanghelic al lui Iisus Hristos, Ed. Centrului Mitropolitan, Sibiu, 1991, p.51.
[4] George R. Beasley-Murray, Word Biblical Commentary, John, Vol.36, Word Publishing, Dallas, 1987, p. 38.
[5] Udo Schnelle, 'Die Tempelreinigung und die Christologie des Johannesevangeliums', in New Testament Studies 42 (1996), p. 359–373. În acord cu „cronologia teologică" trebuie menţionat timpul scrierii Evangheliei a patra, care se plasează în finalul primului secol, adică anii 95-98. Pentru Evanghelistul Ioan evenimentul curăţirii templului dobândeşte o nouă semnificaţie. Deja se scursese câtva timp de la cucerirea Ierusalimului şi dărâmarea Templului (anul 70 d.Hr.). Depăşind abordarea istorică din Evangheliile sinoptice, Ioan Evanghelistul dă sens nou evenimentului, diferit de cel eshatologic sugerat de profeţia din Zaharia 14. Pentru creştinii care citeau sau vor citi textul ioaneic era imperios o interpretare hristologică şi mistagogică. Astfel, nu mai este concentrată atenţia pe Templul ierusalimitean în calitate de „casă a Tatălui", ci pe Iisus Hristos Logos-ul întrupat care devine Persoană şi loc şi Mijlocitor între închinătorii duhovniceşti şi Dumnezeu.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

Mele şi va veni îndată în templul Său Domnul pe Care Îl căutaţi şi Îngerul legământului pe Care voi Îl doriţi. Iată, vine!", zice Domnul Savaot".... „Şi El Se va aşeza să lămurească şi să cureţe argintul; El va curăţa pe fiii lui Levi şi îi va lămuri ca pe aur şi argint, şi vor aduce Domnului jertfă întru dreptate". Aluzia biblică este evidentă şi dacă luăm în considerare verbul χέω care se regăseşte în Mal 3,3 şi In. 2,15 (ἐξέχεεν)[6]. După cum am prezentat mai sus, Proorocul Ioan Botezătorul se identifică prin cuvintele din Is. 40,3. Fructificând materialul din Evanghelia după Marcu, unde aflăm citarea compusă din profeţia lui Isaia cu Maleahi 3,1, Ioan Teologul extinde exegeza sinoptică într-un mod original, subliniind relaţia dintre Înaintemergător şi Iisus Hristos. În baza acestei aluzii eshatologice din Vechiul Testament, coroborată cu expunerea din primele două capitole ale Evangheliei după Ioan, reiese că Iisus se identifică cu „îngerul Legământului" care „Iată, vine!"[7].

Firul narativ al Evangheliei arată cum Iisus Hristos a găsit în Templul din Ierusalim schimbători de bani şi pe cei ce vindeau animale pentru sacrificiu (2,13-16). Relatarea din evanghelie îl prezintă pe Iisus având un bici împletit din ștreanguri, izgonind vitele de vânzare din preajma Templului şi vărsând monedele celor ce schimbau bani pe mesele lor. El apoi le-a spus celor ce vindeau porumbei să iasă din Templu.

Aici avem de a face cu un incident care este relatat în toate evangheliile. Relatarea ioaneică prezintă corecta înţelegere a folosirii termenilor greceşti cu referire la Templu, prin diferenţierea curţii exterioare (ιερον) (v. 14-15), locul în care a găsit vânzătorii, față de clădirea templului (ναος) (v. 19-21).

Schimbătorii de bani erau necesari pentru ca moneda romană obişnuită să fie convertită în sistemul monetar din argint tirian, singura monedă acceptată pentru ofrandele Templului. Monedele romane nu erau premise pentru asemenea oferte. Monedele bătute în Ierusalim erau fie din cupru fie din bronz şi erau de slabă calitate. Conform Mișnei, ofrandele Templului trebuiau să fie făcute în sistemul monetar tirian, adică în monede din argint[8].

Locul de fapt al conversiei monetare se afla în porticurile care înconjurau Curtea Femeilor. Punctul de vedere comun al bibliștilor este că schimbătorii de bani se aflau în Porticul Regal

[6] Bruce Suchard, Scripture within Scripture. The Interrelationship of Form and Function in the Explicit Old Testament Citations in the Gospel of John, Scholars, Atlanta, 1993, p. 24.
[7] D.A. Carson, The Gospel according to John, coll. Pilar New Testament Commentary, Eerdmans, Grand Rapids, 1991, p. 179; F.F. Bruce, The Gospel of John, Basingstoke, Picering & Inglis, 1983, p. 74; Allan R. Kerr, Temple of Jesus' Body – The Temple theme in Gospel of John, JSNT Suppl 220, Sheffield Academic Press, Shefield, 2002, p. 73.
[8] m. Bekhoroth 8.7

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

pe partea sudică a esplanade Templului, unde aveau loc diverse forme de schimburi comerciale[9].

Mântuitorul Iisus Hristos a reacţionat împotriva schimbătorilor de bani, conform supozițiilor lui P. Richardson și J. Murphy-O'Connor, nu din cauza locului greşit unde se aflau, ci pentru că a considerat folosirea monedei feniciene pentru darea la Templu ca greşită în sine[10]. Aşa cum afirmă Richardson, shekel-ul fenician nu era aniconic, şi din această cauză încălca porunca a doua din Decalog, deci era impropriu numit monedă "sfântă". Pe faţă conţinea o imagine, şi de fapt imaginea unui zeu păgân (Melkart-Herakles); pe revers era un vultur tyrian şi inscripţia "Tyr, cel sfânt şi neprofanat". Aceasta ar face jumătatea din shekel-ul tirian inerent ofensiv, cel puţin pentru cei mai devotaţi evrei şi în special ca o ofertă a Templului. Conform acestui argument, decât să schimbe legile care pretind monede de argint, autorităţile au permis folosirea shekelului de argint tirian, din motive economice şi politice[11]. Dacă aceasta este o înţelegere corectă a situaţiei, atunci nu este o problemă unde schimbătorii de bani erau localizaţi, ci că ei nu trebuiau să fie acolo.

Reacția lui Iisus faţă de cei ce vindeau animale este mai complexă. În primul rând, este problema anumitelor animale menţionate în textul ioaneic. Folosirea oilor pentru sacrificiu este deseori atestată şi mai ales în perioada sărbătorii de Paşti[12]. E. P. Sanders a sugerat că referinţele din textul ioaneic referitor la cornute mari pentru sacrificiu este inexactă, pe motiv că asemenea animale ar fi fost prea scumpe pentru toţi, cu excepţia celor foarte bogaţi, şi că în plus, asemenea animale nu erau solicitate decât în cazuri speciale[13]. În al doilea rând, porumbeii erau printre cele mai comune păsări folosite pentru sacrificiu şi puteau fi cumpărați în preajma altarului de jertfă, încât credincioşii să nu fie obligați a-i transporta de la distanțe mari[14]. Toate aceste animale ar fi disponibile pentru cumpărare în vecinătatea Templului aşa

[9] D. Bahat, "Jesus and the Herodian Temple Mount", in Jesus and Archaeology, James H. Charlesworth (ed.), Eerdmans, Grand Rapids, 2006. Vezi, de asemenea, E. P. Sanders, Judaism: Practice and Belief, 63, BCE 66 CE, Philadelphia, Trinity, London, 1992, p. 68. Prezența schimbătorilor de bani în Templu este menţionata în Sheqalim 1.3.
[10] Vezi P. Richardson, "Why Turn the Tables? Jesus' Protest in the Temple Precincts", in E. H. Lovering, Jr. (ed.), SBLSP31 (1992), p. 507-523; J. Murphy-O'Connor, "Jesus and the Money Changers Mark 11:15-17; John 2:13-17", Revue Biblique 107 (2000) "p.43-45.
[11] Y. Meshorer A treasure of Jewish Coins, Yad Yitshak Ben- Tsevi, Jerusalem, 1997, menționează descoperirea unui shekel tyrian bătut în Ierusalim în jurul anului 33 d.Hr. Dan Bahat în studiul său spune că un astfel de shekel a fost descoperit în 2004 în orașul vechi din Ierusalim.
[12] Flavius Josephus, Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor, VI.9.3, prefață de Răzvan Teodorescu, trad. Gheneli Wolf și Ioan Acsan, Ed. Hasefer, București, 1997; E.P. Sanders, Judaism, p. 136-138.
[13] E. P. Sanders, Judaism, p.88
[14] Joachim Jeremias, Jerusalem in the Time of Jesus, Fortress, Philadelphia, 1969, p. 48-49.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

încât cei care călătoreau să nu fie constrânşi să aducă animale de la o distanţă mare, ceva pe cât de neconvenabil pe atât de posibil să fie rănite animalele.

Evanghelistul Ioan precizează că Iisus i-a scos pe toţi din templu, folosindu-se de un bici de ştreanguri. Hristos îi arată ca robi, pentru că-i bate. A venit să-i facă fraţi ai Săi şi fii lui Dumnezeu pe oameni, pentru a nu mai fi robi. Dar nu putea face aceasta cu cei care nu răspundeau iubirii Lui cu iubirea lor. Nu-i putea elibera pe cei ce nu-L cunoşteau ca Dumnezeu eliberator al oamenilor prin întruparea Sa ca om. Hristos deşi îşi însuşeşte toată smerenia şi blândeţea de loviturile ce i se dau Lui, foloseşte toată forţa Sa de om când e batjocorit Dumnezeu.[15]

Conceptul de ”intertextualitate” a fost semnalat pentru prima dată de cercetătoarea bulgară Julia Kristeva[16], definit fiind drept ”relația dintre text și sub-text”, sau mai bine spus un text actual cu un text din trecut, care este adus în memorie și redat din memorie cu scopul unei noi abordări a semnificatului[17].

Terminologia prin care o operă literară este analizată, a trecut prin medierea bibliștilor filologi asupra textului revelat, aplicându-se principiile studierii unui text profan.
Conform biblistului menționat, textul antic poate fi citat cu scop întreit: pentru ”a reproduce” – în manieră festivă- un fragment autoritativ; pentru ”a lumina” în sens tipologic un eveniment din trecut, realizat și de-săvârșit în prezent; și pentru ”a afla” euristic, a clarifica peste veacuri ceea ce un autor exprima imprecis pentru contemporanii săi.

Intertextualitatea biblică însumează cercetările asupra textului sacru, prin care sunt identifcate citatele veretotestamentare, aluziile biblice și ”ecouri” în fragmente asemănătoare, valorificate în Noul Testament. De aceea, de la conceptul de ”intertextualitate” s-a ajuns prin extensie la conceptul de ”re-scriere” sau ”re-semnificare”, prețuind textul redat din surse vetero-testamentare mai mult ca interpretări teologice decât ca reproduceri fidele din memorie a textului sacru[18].

Secvența biblică în discuție (In. 2, 13-22) cuprinde o aluzie biblică și un citat vetero-testamentar, armonizate genuin de apostolul Ioan în Evanghelia sa.

[15] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Nota 277, Sf. Chiril al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, col. Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 41, EIBMBOR, București, 2000, p. 131.
[16] J. Kristeva, 'Word, dialogue and novel', in T. Moi (ed.), The Kristeva Reader, Oxford, 1986.
[17] Steve Moyise, Does the NT Quote the OT Out of Context? In Anvil Vol. 11, no. 2, 1994, p. 137-139.
[18] Steve Moyise, The Old Testament in the New: An Introduction, Second Edition, Revised and Expanded, Bloomsbury, T & T Clark, 2015, p. 43.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

Ioan 2,16: „Scoateţi acestea de aici. Nu faceţi casa Tatălui Meu casă de negustorie”.

Iisus nu–I spune, lui Dumnezeu „Tatăl nostru” ci „Tatăl Meu”. Expresia „casă a lui Dumnezeu” are substantivul la genul masculin (οίκος του Θέου) şi desemnează în Evanghelia după Ioan Templul din Ierusalim. Aceeaşi expresie este folosită însă, cu alt sens, referindu-se în In. 14,2 la locuinţă cerească: „În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt. Iar de nu, v-aş fi spus. Mă duc să vă gătesc loc”. Astfel El se înfăţişează drept Fiul lui Dumnezeu.
Iisus numește Templul ”casa Tatălui Meu”, avertizând pe e o parte pe liderii religioși iudaici că locul de întâlnire cu Divinitatea nu trebuie convertit în loc de negoț, iar pe de altă parte afirmând filiația divină în baza căreia acționează în acest mod violent. Filiația divină a lui Iisus Hristos este subliniată pregnant de Evanghelia după Ioan, continuând afirmațiile din prologul ioaneic (In. 1, 1-14), iar în secvența studiată aici recapitulată prin afirmația ”râvna casei Tale mă va mistui” (In. 2, 17).

În evenimentul curățirii templului, relatat de Evangheliile sinoptice (Mt. 21, 13; Mc. 11,17; Lc. 19,46), sunt folosite mai multe combinații de texte vetero-testamentare, pentru a sublinia caracterul aparte al sanctuarului. Evanghelistul Matei combină profețiile din Isaia 56,7 (”căci templul Meu, locaş de rugăciune se va chema pentru toate popoarele!”) cu Ieremia 7,11 (”Templul acesta, asupra căruia s-a chemat numele Meu, n-a ajuns el oare, în ochii voştri peşteră de tâlhari?”). Teologia lucană, prezentată de Evanghelia a treia, explorează același filon biblic, în manieră midrașică, combinând cele două texte care au elementul comun ”casă” (οίκος). Expresia „Scris este”, ca formulă introductivă, se referă la o singură citare scripturistică, deși apare și a doua citare. Astfel înțelegem cum scriitorul sacru exprimă amărăciunea profetului Ieremia în ”mânia” de care dă dovadă Iisus față de profanatorii economici ai Templului. Admonestarea este făcută schimbătorilor de bani şi celor ce vindeau produsele pentru jertfe la Templu, dar într-o formă eufemistică, fără a mai aminti actul fizic al răsturnării meselor[19].

Relatarea marcană a curățirii Templului, de la Mc. 11,15-18, folosește expresia: ”Nu este, oare, scris: "Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile"? Voi însă aţi făcut din ea peşteră de tâlhari” (Mc. 11,17). Mesajul urmărit în Evanghelia după Marcu este definirea întâlnirii cu Dumnezeu, nu în locul templului din Ierusalim cât mai ales în starea de rugăciune, pe care atât iudeii cât și neamurile păgâne o vor practica.

[19] Pr. Dr. Ilie Melniciuc-Puică, Utilizarea Vechiului Testament în scrierile lucanice, Ed. Performantica, Iași, 2005, p. 117.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

Evanghelia după Ioan evită cele două texte, consemnate de tradiția sinoptică, valorificând, în schimb, un profet intens folosit în perioada celui de-al Doilea Templu: Zaharia[20]. Finalul cărții, cu prespectivă eshatologică, pre-vede: ”În ziua aceea va fi (scris) pe clopoţeii cailor: "Sfânt lui Dumnezeu!" Şi vor fi căldările în templul Domnului ca năstrapele înaintea jertfelnicului. Şi orice căldare din Ierusalim şi din Iuda va fi sfântă Domnului Savaot. Şi vor veni toţi cei ce vor să jertfească şi le vor lua şi vor fierbe carne şi nu va mai fi nici un neguţător, în ziua aceea, în templul Domnului Savaot” (Zah. 14,20-21).

Profeţia de la Zah. 14,20-21 aminteşte de „canaaniţi” care nu vor mai fi în „casa Domnului” în acele zile. Cercetătorii biblici[21] afirmă că există o legătură între substantivul Χαναναιος din LXX şi termenul „negustori”, fiind redat din originalul ebraic în traducerea lui Aquila prin μεταβολος. Astfel, lectura lui Zah. 14,21 implică o slujire duhovnicească superioară, chiar cu caracter eshatologic, care să nu fie împiedicată de elementul material. De asemenea, profeţia lui Zaharia nu indică distrugerea templului existent în vremea sa, ci chemarea la purificare prin sfinţenie a credincioşilor lui Dumnezeu din Iuda şi Ierusalim. Înţelegem, astfel, antinomia între iudei şi canaaniţi, între sfinţenie şi negustorie.

Cum e propriu Sfântului Ioan, după ce Iisus săvârşeşte o minune care atestă Dumnezeirea Sa, exprimă şi o afirmare directă a Dumnezeirii Sale. Afirmaţiile despre Dumnezeirea Sa alternează cu dovezile date prin fapte minunate. Totul se armonizează într-un întreg în descoperirea lui Hristos ca Dumnezeu.

În episodul curățirii templului de la In. 2, 13-22 nu avem formula de citare prin care să bănuim elementul intertextual cu Zah. 14,20-21, dar avem aluzia pertinentă a Mântuitorului Hristos cu privire la perenitatea lucrului uman, în opoziție cu eternitatea Tatălui Său: ”Şi celor ce vindeau porumbei le-a zis: Luaţi acestea de aici. Nu faceţi casa Tatălui Meu casă de negustorie”. Aluzia biblică devine evidentă, insistând asupra auditoriului: ”celor ce vindeau porumbei” (v.16) și ”ucenicii” (v. 17) care și-au adus aminte ”că este scris: "Râvna casei Tale mă mistuie".

Ioan 2,17: „Râvna casei Tale mă mistuie”.

Versetul de la Ioan 2, 17 a fost scris de evanghelist în cadrul celor descrise cu privire la ultimele zile ale lui Iisus. Descrierea anterioară izgonirii vânzătorilor din templu (2, 14-16)

[20] Cristian Bădiliţă, Noul Testament, Evanghelia după Ioan, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2010, p. 185.
[21] H.J. de Longe, The Cleansing of the Temple in Mark 11 :15 and Zechariah 14 :21, in The Book of Zechariah and Its Influence (ed. C. Tuckett), Aldershot, Ashgate, 2003, p. 90; Gonzalo Rojas-Flores, From John 2.19 to Mark 15.29: The History of a Misunderstanding, in New Testament Studies 56, 2009, p. 29; E.P. Sanders, Jesus and Judaism, Philadelphia, Fortress Press, 1985, p. 75; M.A. Matson, The Contribution to the Temple Cleansing by the Fourth Gospel, in SBL 1992, Seminar Papers, Atlanta, Scholars, 1992, p. 502.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

prezintă în mod evident asemănări cu versiunile sinoptice referitoare la acest eveniment (Mc. 11, 15-17)[22]. În Evanghelia lui Ioan, citim că după acest fapt, ucenicii şi-au amintit:că este scris: „Râvna casei Tale mă mistuie" (In. 2, 17 = Ps. 68, 11). Discuţia cu „iudeii", purtată de aici, începe cu întrebarea: „Ce semn ne arăţi că faci aceasta?". Din această întrebare înţelegem că se face referire la autoritatea Lui, cerută în conformitate cu Mc. 11, 28, de către arhierei, de cărturari şi de bătrâni ca rezultat al curăţirii templului. Nu numai o singură dată în Evanghelie, adversarii lui Iisus cer de la El un semn de legitimare (Mt. 12, 38; 16, 1; Mc. 8, 11; Lc. 11, 16; In. 6, 31); aşadar cererea pentru un semn constituie în sine un motiv tradiţional. Răspunsul lui Iisus în In. 2, 19 („Dărâmaţi templul acesta şi în trei zile îl voi ridica") prezintă similitudini cu cel de la Mc. 14, 68 referitoare la cuvintele falşilor martori (Mc. 15, 29; Fapte 6, 14). Aşadar, Ioan 2, 17 este înconjurat de materiale din tradiţie. Versetul în sine, totuşi, nu aparţine materialului tradiţional, este o declaraţie tipic ioaneică.[23]

Am putea gândi chiar la o explicare cu caracter midraşic a Evanghelistului Ioan, care alătură tematic, precum se obişnuia într-o cuvântare sinagogală, două texte care au în centrul dezbaterii ideea de „casă"[24].

Prima parte a versetului prezintă două caracteristici a stilului ioaneic: *asyndeton epicum*, şi expresia γεγραμμένον έστίν, „este scris". În formula de introducere a citatului Sfântul Ioan în general preferă γεγραμμένον έστίν sau έστίν γεγραμμένον în loc de γέγραπται, care este folosit în general în alte părţi din Noul Testament (In. 6, 31-45; 10, 34; 12, 44) diferit faţă de 8,17; cf cu 19, 19; alte pasaje din Noul Testament cu care putem compara sunt Lc. 4, 17; 20, 17; 1 Cor. 15, 54; 2 Cor. 4, 13. Întregul verset constituie o paranteză, o remarcă explicativă care întrerupe curgerea naraţiunii; astfel de remarci sunt prezente în mod frecvent în Evanghelia a IV-a. Versetul este înrudit cu remarcile explicative

[22] Bruce Chilton în The Temple of Jesus: His Sacrificial Program within a Cultural History of Sacrifice (Pennsylvania State University Press, University Park, 1992), explică episodul curăţirii Templului din perspectiva iudaică a celui care doreşte să redea puritatea sacrificală. Culpa pentru ficare păcat trebuia plătită prin jertfă. Un rabin contemporan Mântuitorului Iisus Hristos sugera în scrierile sale că pentru mai multe păcate se putea oferi doar o jertfă (consistentă), care să substituie întreaga vină a persoanei. Iar pentru că jertfele aduse constau mai ales în jertfirea animalelor şi vărsarea sângelui pe jertfelnic, acelaşi autor afirmă că Iisus Hristos devine „incomod" prin afirmaţile Sale de la acest eveniment, deoarece insinuează înlocuirea vechilor jerfe de la Templu cu noua jertfă, a pâinii şi vinului euharistic. „Revoluţia" cultică invocată de Mântuitorul era acel „semn" cerut de farisei şi cărturari. Răspunsul Domnului Hristos era prea îndrăzneţ, deoarece propunea schimbări în esenţa legii mozaice. Evanghelistul Ioan comprimă mesajul în textul evangheliei sale, suprapunând simbolul biciului împletit cu prefigurarea patimilor de la ultimul Paşte iudaic, vânzătorii de porumbei cu vânzătorul Iuda (In 18,2).

[23] Maarten Menken, Old Testament Quotations in the Fourth Gospel: Studies in Textual Form, (Contributions to Biblical Exegesis and Theology, 15), Kok Pharos, Kampen,1996, p. 37.

[24] Pentru o mai corectă înţelegere a formei omiletice tip midraş, a se vedea Pr. Dr. Ilie Melniciuc-Puică, op. cit., p. 177-195.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

din In. 2, 22 şi In. 12, 16 unde de asemenea, în termeni ioaneici, se spune că ucenicii şi-au adus aminte. Concluzia noastră este că In. 2, 17 a fost formulată de evanghelist, care a inserat întregul verset în materialul tradiţional avut la dispoziţie.[25]

Citarea din Ps. 68,11a cuprinde trei segmente lingvistice: „Râvna", „casei Tale" „m-a mistuit".

Referitor la „râvna" sau „zelul" care este punctat(ă) de Psalmist, am putea crede că este vorba de o „pasiune a geloziei" sau „"iubire cu patimă". Zelul psalmistului pentru casa lui Dumnezeu este evidențiat prin dorința construirii Templului în Ierusalim (1 Cron. 28, 1-21). Zelul sau râvna persoanelor din Vechiul Testament pentru Dumnezeu găsește exprimare la Finees (Num. 25,11-13) care "râvnind între ei pentru Mine" "a arătat râvnă pentru Dumnezeul său şi a ispăşit păcatul fiilor lui Israel" prin sacrificarea celor idolatri. Profetul Ilie „a zis: "Cu râvnă am râvnit pentru Domnul Dumnezeul Savaot, căci fiii lui Israel au părăsit legământul Tău, au dărâmat jertfelnicele Tale şi pe proorocii Tăi i-au ucis cu sabia, rămânând numai eu singur, dar caută să ia şi sufletul meu!" (3 Regi 19,10.14), în două afirmații mărturisind atașamentul față de Dumnezeu, în lupta violentă față de idolatrii vremii. Un al treilea bărbat care exprimă râvna în manieră violentă este Matatia care „s-a aprins de râvnă şi i s-au cutremurat rărunchii şi, dând drumul dreptei sale mânii, a alergat şi l-a junghiat pe jertfelnic" (1 Macabei 2, 23-26)[26]. Pentru „casei Tale" am putea găsi sensul de „poporul Israel" sau chiar „Templul din Ierusalim", iar pentru „m-a mistuit" sensul de „m-a consumat cu patimă", „m-a ucis, m-a jertfit".

Sfântul Ioan a luat citatul din LXX, dar a schimbat forma aoristă κατέφαγεν cu viitorul καταφάγεται. Am putea presupune, de ce a schimbat forma aoristă din text cu viitorul. În unele cazuri, perfectul ebraic poate avea înţelesul de viitor (ex. Is. 10,28 ; Iov 5,20 LXX, perfect ebraic fiind tradus în greacă prin viitor) şi dacă este izolat Ps. 69,11 (varianta Textului Masoretic) de context se poate face traducerea perfectului ebraic prin viitor. Se pune întrebarea: De ce a preferat Sfântul Ioan această traducere, a textului ebraic? [27]

S-ar putea crede că o dată cu schimbarea timpului verbului, evanghelistul a făcut ca textul psalmului să se transforme într-un anunţ profetic al unui eveniment, care pentru psalmist, aparţine încă viitorului. În această interpretare, ar fi fost intenţia Sfântului Ioan să spună că ucenicii lui Iisus au văzut profeţia împlinită, în acţiunea lui Iisus în templu: râvna pentru

[25] Maarten Menken, op.cit., p.38.
[26] Colin G. Kruse, Ioan, Comentariile Tyndale la Noul Testament, trad. Lăcrămioara Novac, Ed. Scriptum, Oradea, 2010, p. 105.
[27] Maarten Menken, op.cit., p.39.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

templu îl mistuia atât de mult pe Iisus, că-i alungă pe vânzătorii ce făceau din casa Tatălui său Casă de negustorie, afară din templu.[28]

De asemenea s-ar putea interpreta versetul ioaneic prin exprimarea: „voi fi mistuit de râvna locaşului ceresc al lui Dumnezeu", după cum afirmă indirect în In. 14,2.

De ce doar Ps. 68,11a?

În Evanghelia a IV-a, de câteva ori, citatele au rolul de a demonstra că evenimentele care sunt narate sau anunţate, sunt în acord cu Scriptura. În aceste cazuri, Sfântul Ioan nu vede o problemă menţinerea timpului verbului a sursei chiar dacă este trecut simplu: vezi In. 12,38 = Is. 53,1; In. 12,40 = Is. 6,10; In. 13,18 = Ps. 40,9; In. 15,25 = Ps. 34,18 sau Ps. 68,5-6; In. 19,24 = Ps. 21,20. Pentru Ioan, pasajele din Vechiul Testament care sunt la perfect simplu, pot constitui în mod clar profeţii referitoare la Iisus. O explicaţie mai bună a folosirii viitorului în Ioan 2,17 ar fi că râvna lui Iisus pentru casa Tatălui îi va cauza moartea pe cruce.[29]

Viitorul καταφάγεται anunţă moartea Domnului Hristos. Rememorarea ucenicilor Săi, cu scop catehetic, surprinde evoluția cunoașterii post-pascale, deși la In. 2, 13-22 sunt martorii curăţirii templului. Explicaţia se potriveşte foarte bine cu faptul că în Evanghelia a IV-a şi în alte părţi din Noul Testament, suferinţa Dreptului din Psalmul 68 este văzută ca o prefigurare a patimilor lui Iisus. Potrivit cu In. 15,25, Iisus Hristos consideră că ura asupra Lui este o împlinire a profeţiei din Ps. 68,5-6: „Înmulţitu-s-au mai mult decât perii capului meu cei ce mă urăsc pe mine în zadar. Întăritu-s-au vrăjmaşii mei, cei ce mă prigonesc pe nedrept; cele ce n-am răpit, pe acelea le-am plătit". Când Domnul Iisus este răstignit pe cruce, potrivit Evangheliei după Ioan 19,28, spune, „ca să se împlinească Scriptura: „Mi-e sete", făcând referire aluzivă la Ps. 68,25. La acest Psalm se face referire la Mt. 27,34.48; Mc. 15,36; Rom. 15,3 unde Sf. Pavel citează a doua parte a Ps. 68,11. Batjocorirea pentru Iisus, acceptată de Moise, conform expresiei din Evrei 11,26 poate fi o aluzie la acelaşi pasaj.[30]

După o formulă introductivă, Pavel citează în Rom. 15,3 din Ps 68, 10 (LXX), aşezând aceste cuvinte pe buzele Mântuitorului, deci nu pe cele ale psalmistului[31]: Că râvna casei Tale m-a mâncat şi **ocările celor ce Te ocărăsc pe Tine au căzut asupra mea.**

[28] Ibidem, p.40.
[29] Ibidem.
[30] Ibidem, p.41.
[31] Pr. dr. Ilie Melniciuc-Puică, Răbdarea şi mângâierea care vin din Scripturi. Argumentaţia veterotestamentară în Epistola către Romani, Ed. Performantica, Iaşi, 2009, p. 257.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

„Asupra mea" din citare se referă la Hristos, iar „pe Tine" se referă la Dumnezeu. Astfel ocările sunt rostite, de cei fărădelege, împotriva lui Dumnezeu, prin acuzarea lui Hristos. Sfântul Pavel citează textul probabil pentru că cei slabi au adus reproşuri celor „tari". Recurge Apostolul la o elipsă, evidenţiind că Hristos nu a plăcut Sieşi, ci aproapelui spre mântuire, motiv pentru care a fost ocărât şi a pătimit. Elipsa include şi faptul că Hristos a plăcut Tatălui, motiv pentru care a acceptat ocările celor fărădelege. Textul, în explicarea paulină, arată calea cea mai bună pentru a marca suferinţa pe care Hristos a asumat-o în slujirea Sa către Dumnezeu, suferinţă pentru mântuirea oamenilor încununată pe cruce. Cu siguranţă expresia „nu a căutat a sa plăcere" face referire la răstignirea Domnului, deoarece aghiografii Noului Testament folosesc Ps 68 în legătură cu patimile lui Hristos (Mt. 27,34// Mc. 15,35-36 // Lc. 23,36 // In. 19, 28-29; In. 2,17; In 15,25; Fapte 1,20; Rom. 11,9) fie citându-l, fie făcând aluzie la el.

Remarci finale

Ca o concluzie, în In. 2,17 ce conţine citatul din Ps. 68,11 din LXX, s-a schimbat forma aoristă κατέφαγεν cu viitorul καταφάγεται, schimbare care poate fi justificată pe baza unei citiri specifice a originalului ebraic, şi care a transformat citatul într-un anunţ al morţii lui Iisus. Pentru ucenicii care iau parte la această scenă, citatul face referire la conflictul iniţial între Iisus, pe care ei l-au mărturisit că este Mesia, şi „iudei", care va duce în final la moartea Lui. Pentru cititorul creştin, al Evangheliei lui Ioan, citatul se referă la faptul că moartea Fiului este o împlinire a voinţei Tatălui.[32]

Astfel prima apariţie a lui Iisus, îi vesteşte încă de pe acum sfârşitul: „Mă mistuie, adică Mă ucide". Jertfa supremă în religia iudaică era holocaustul, adică mistuirea/arderea cărnii animalului jertfit. Iisus indică faptul că El este Mielul lui Dumnezeu care se mistuie nu în flăcările arzătoare ale jertfelnicului din Ierusalim, ci în dragostea Tatălui care primeşte ofranda Fiului pentru iertarea oamenilor păcătoşi (cf. In. 3,16-17). Dar această moarte înseamnă totodată stabilirea cultului adevărat, eshatologic, fiindcă moartea pe cruce înlocuieşte templul cu Templul cel adevărat, trupul lui Hristos. De aceea, la cererea iudeilor de a le arăta semne referitoare la dumnezeirea Sa Iisus, le răspunde cu un semn care are o înfăptuire viitoare: „Dărâmaţi templul acesta şi în trei zile îl voi ridica."

[32] Maarten Menken, Op.cit., p. 45

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

În răspunsul său de acum, El se asemuieşte pe sine cu templul vrând să arate că templul Legii, e unul vremelnic, care trimite spre Iisus şi îl prefigurează. Iar când spune „În trei zile îl voi ridica", El se gândeşte la trupul Său şi se referă la Înviere. El depăşeşte dreptatea Legii Vechi, împlinind-o totodată.[33]

El se prezintă pe Sine ca Dumnezeu însuşi venit în umanitate, sau anunţă templul viu în care locuieşte cu adevărat Dumnezeu; iar pe Sine ca om, se prezintă ca jertfa cea mai preţioasă adusă de bunăvoie lui Dumnezeu, pentru că El este şi Dumnezeu, căruia trupul Său îi este templu şi I se aduce jertfă de bunăvoie, iar prin aceasta va învinge moartea pe veci, la început în umanitatea Sa, apoi în umanitatea celor ce se vor alipi Lui. Va învinge moartea pe care jertfele de animale din templu Vechiului Testament, nu o puteau învinge. Spunând că El va fi acest nou templu şi această nouă jertfă, Iisus dă totodată o dovadă – care se va confirma – a puterii Sale de suprem proroc, de ultimul proroc care nu numai că prooroceşte dar şi realizează ceea ce prooroceşte.[34]

BIBLIOGRAFIE:

Bădiliţă, Cristian, *Noul Testament, Evanghelia după Ioan,* Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2010.

Bahat, D., "Jesus and the Herodian Temple Mount", in *Jesus and Archaeology*, James H. Charlesworth (ed.), Eerdmans, Grand Rapids, 2006.

Beasley-Murray, George R., *John, Word Biblical Commentary*, Vol.36, Word Publishing, Dallas, 1987.

Bruce, F.F., *The Gospel of John*, Picering & Inglis, Basingstoke, 1983.

Carson, D.A., *The Gospel according to John,* coll. Pilar New Testament Commentary, Eerdmans, Grand Rapids, 1991.

Chilton, Bruce, *The Temple of Jesus*: *His Sacrificial Program within a Cultural History of Sacrifice,* Pennsylvania State University Press, University Park, 1992.

de Longe, H.J., *The Cleansing of the Temple in Mark 11:15 and Zechariah 14:21*, in *The Book of Zechariah and Its Influence,* C. Tuckett (ed.), Aldershot, Ashgate, 2003.

Flavius Josephus, Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor, VI.9.3, prefață de Răzvan Teodorescu, trad. Gheneli Wolf și Ioan Acsan, Ed. Hasefer, București, 1997.

Jeremias, Joachim, *Jerusalem in the Time of Jesus,* Fortress, Philadelphia, 1969.

[33] André Scrima, Op.cit, p. 41
[34] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Chipul Evanghelic al lui Iisus Hristos, p.52

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

Kerr, Allan R., *Temple of Jesus' Body – The Temple theme in Gospel of John*, JSNT Suppl 220, Sheffield Academic Press, Shefield, 2002.

Kristeva, J., 'Word, dialogue and novel', in T. Moi (ed.), *The Kristeva Reader*, Oxford, 1986.

Kruse, Colin G., *Ioan*, Comentariile Tyndale la Noul Testament, trad. Lăcrămioara Novac, Ed. Scriptum, Oradea, 2010.

Matson, M.A., *The Contribution to the Temple Cleansing by the Fourth Gospel*, in *SBL 1992, Seminar Papers,* Scholars, Atlanta, 1992.

Melniciuc-Puică, Pr. dr. Ilie, *Răbdarea şi mângâierea care vin din Scripturi. Argumentaţia veterotestamentară în Epistola către Romani,* Ed. Performantica, Iaşi, 2009.

Melniciuc-Puică, Pr. Dr. Ilie, *Utilizarea Vechiului Testament în scrierile lucanice*, Ed. Performantica, Iași, 2005.

Menken, Maarten, *Old Testament Quotations in the Fourth Gospel: Studies in Textual Form,* (Contributions to Biblical Exegesis and Theology, 15), Kok Pharos, Kampen,1996.

Meshorer, Y., *A treasure of Jewish Coins,* Yad Yitshak Ben-Tsevi, Jerusalem, 1997.

Mihoc, Pr. Prof. Dr. Vasile, *Sfânta Evanghelie de la Ioan. Introducere şi comentariu, Vol. I,* Ed. Teofania, Sibiu, 2003.

Moyise, Steve, *Does the NT Quote the OT Out of Context?* in *Anvil* Vol. 11, no. 2, 1994.

Moyise, Steve, *The Old Testament in the New: An Introduction,* Second Edition, Revised and Expanded, Bloomsbury, T & T Clark, 2015.

Murphy-O'Connor, J., '*Jesus and the Money Changers Mark 11:15-17; John 2:13-17*', *Revue Biblique 107* (2000)".

Richardson, P., "*Why Turn the Tables? Jesus' Protest in the Temple Precincts*", in E. H. Lovering, Jr. (ed.), *SBLSP*31 (1992).

Rojas-Flores, Gonzalo, *From John 2.19 to Mark 15.29: The History of a Misunderstanding*, in New Testament Studies 56, 2009.

Sanders, E. P., *Judaism: Practice and Belief*, 63 BCE 66 CE, Trinity, Philadelphia, London, 1992.

Sanders, E.P., *Jesus and Judaism*, Fortress Press, Philadelphia, 1985.

Schnelle, Udo, 'Die Tempelreinigung und die Christologie des Johannesevangeliums', in New Testament Studies 42 (1996).

Scrima, André, *Comentariu integral la Evanghelia după Ioan,* Ed. Humanitas, București, 2008.

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)

Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, col. Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 41, EIBMBOR, București, 2000.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Pelerinul Român, Oradea, 1997.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Chipul Evanghelic al lui Iisus Hristos*, Ed. Centrului Mitropolitan, Sibiu, 1991.

Suchard, Bruce, *Scripture within Scripture*. *The Interrelationship of Form and Function in the Explicit*

BDD-V2048 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.64 (2026-11-19 22:47:56 UTC)